

РІШЕННЯ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

При вирішенні питання про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами суд має виходити з визначених у ч. 2 ст. 361 ЦПК підстав, перелік яких є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає, та дотримання заявником умов, що містяться у статтях 362, 364 ЦПК.

Скасовуючи ухвалу суду першої інстанції та направляючи справу до суду першої інстанції для продовження розгляду заяви особи про перегляд рішення районного суду у зв'язку з нововиявленими обставинами, апеляційний суд керувався тим, що згідно зі ст. 258 СК представник неповнолітньої особи має право на звернення до суду із заявою про перегляд рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами. Крім того, суд вважав, що рішенням суду, ухваленим у іншій цивільній справі, встановлені обставини, які відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 362 ЦПК є підставою для перегляду судового рішення.

Але при цьому апеляційний суд не врахував, що згаданого рішення на момент ухвалення судового рішення, про перегляд якого подано заяву, не існувало, а встановлені у ньому обставини ґрунтуються на нових доказах, які не були предметом дослідження у справі, що переглядається.

Особа, яка не була залучена до участі у справі, але вважає, що суд вирішив питання про її права, свободи чи обов'язки, не має права на подання заяви про перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами; суд ухвалою відмовляє у прийнятті такої заяви. У цьому разі особа має право звернутися до суду з апеляційною або касаційною скаргою із заявленням клопотання про поновлення строку на оскарження.

Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 01 квітня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за заявою Н.О.М. в інтересах неповнолітньої

Є.С.О. про перегляд рішення Приморського районного суду м. Одеси від 31 травня 2012 р. у зв'язку з нововиявленими обставинами у справі за позовом Є.Г.В., яка діє у своїх інтересах та інтересах неповнолітньої дочки Є.С.О., до Є.О.Є., Публічного акціонерного товариства «Укрсоцбанк», приватного нотаріуса Одеського міського нотаріального округу І.Н.А., треті особи: орган опіки та піклування Приморської районної адміністрації Одеської міської ради, Приватне підприємство «ЄС-Сервіс», про встановлення факту нікчемності договору іпотеки квартири та застосування наслідків нікчемності правочину, за касаційною скаргою Публічного акціонерного товариства «Укрсоцбанк» на ухвалу апеляційного суду Одеської області від 20 січня 2015 р.,

встановила:

У лютому 2012 р. Є.Г.В., яка діє у своїх інтересах та інтересах неповнолітньої дочки Є.С.О., звернулася до суду з позовом, у якому просила встановити факт нікчемності договору іпотеки від 28 липня 2008 р., згідно з яким Є.О.Є. передав в іпотеку Акціонерно-комерційному банку соціального розвитку «Укрсоцбанк», правонаступником якого є Публічне акціонерне товариство «Укрсоцбанк» (далі — ПАТ «Укрсоцбанк»), квартиру у м. Одесі; застосувати наслідки нікчемності договору іпотеки шляхом зобов'язання приватного нотаріуса Одеського міського нотаріального округу І.Н.А. зняти заборону на відчуження вказаної квартири.

Посилалась на те, що вказаний договір іпотеки укладений без дозволу органу опіки та піклування, унаслідок чого порушені права неповнолітньої Є.С.О.

Рішенням Приморського районного суду м. Одеси від 31 травня 2012 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Одеської області від 02 жовтня 2012 р., у задоволенні позову відмовлено.

У липні 2013 р. Н.О.М. в інтересах неповнолітньої Є.С.О. звернулася до суду із заявою про перегляд рішення Приморського районного суду м. Одеси від 31 травня 2012 р. у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Ухвалою Приморського районного суду м. Одеси від 19 травня 2014 р. в задоволенні заяви відмовлено.

Ухвалою апеляційного суду Одеської області від 20 січня 2015 р. ухвалу Приморського районного суду м. Одеси від 19 травня 2014 р. скасовано, справу направлено до суду першої інстанції для продовження розгляду заяви Н.О.М. про перегляд рішення Приморського районного суду м. Одеси від 31 травня 2012 р. у зв'язку з нововиявленими обставинами.

У поданій касаційній скарзі ПАТ «Укрсоцбанк», посилаючись на неправильне застосування судом норм матеріального права та порушення норм процесуального права, постановлену у справі ухвалу апеляційного суду просить скасувати та залишити в силі ухвалу суду першої інстанції.

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, обговоривши доводи касаційної скарги та перевіrivши матеріали справи, дійшла висновку, що скарга підлягає частковому задоволенню на таких підставах.

Відмовляючи в задоволенні заяви Н.О.М. в інтересах неповнолітньої Є.С.О. про перегляд рішення Приморського районного суду м. Одеси від 31 травня 2012 р. у зв'язку з нововиявленими обставинами, суд першої інстанції виходив із того, що оскільки Н.О.М. участі у справі не брала, то відповідно до приписів ч. 1 ст. 362 ЦПК України не може звертатися до суду з такою заявою. Крім того, встановлені рішенням Київського районного суду м. Одеси від 03 квітня 2013 року у справі № 520/3723/13-ц обставини не є нововиявленими, оскільки цього рішення на момент ухвалення 31 травня 2012 р. рішення Приморським районним судом м. Одеси не існувало.

Скасовуючи ухвалу суду першої інстанції та направляючи справу до суду першої інстанції для продовження розгляду заяви Н.О.М. про перегляд рішення Приморського районного суду м. Одеси від 31 травня 2012 р. у зв'язку з нововиявленими обставинами, апеляційний суд виходив із того, що згідно зі ст. 258 СК України баба неповнолітньої Є.С.О. — Н.О.М. — як представник неповнолітньої має право на звернення до суду із заявою про перегляд рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами. Крім того, суд вважав, що рішенням Київського районного суду м. Одеси від 03 квітня 2013 р. у справі № 520/3723/13-ц встановлені обставини, які відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 362 ЦПК України є підставою для перегляду судового рішення.

Проте з такими висновками апеляційного суду погодитись не можна з огляду на наступне.

Відповідно до ч. 1 ст. 362 ЦПК України заяви про перегляд у зв'язку з нововиявленими обставинами можуть бути подані сторонами та іншими особами, які беруть участь у справі, протягом одного місяця з дня встановлення обставин, що є підставою для перегляду.

Особа, яка не була залучена до участі у справі, але вважає, що суд вирішив питання про її права, свободи чи обов'язки, не має права на подання заяви про перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами; суд ухвалою відмовляє у прийнятті такої заяви. У цьому разі особа має

право звернутися до суду з апеляційною або касаційною скаргою із заявленям клопотання про поновлення строку на оскарження.

Із матеріалів справи вбачається, що, звертаючись до суду з позовом у своїх інтересах та в інтересах неповнолітньої дочки Є.С.О., Є.Г.В. згідно зі ст. 154 СК України діяла як законний представник своєї дочки, а заявник Н.О.М. участі у справі не брала.

Передбачене ч. 2 ст. 258 СК України право Н.О.М. на звернення до суду за захистом прав та інтересів неповнолітньої онуки Є.С.О. без спеціальних на те повноважень може бути реалізоване у разі подання позовної заяви. У такому випадку баба стає законним представником своєї онуки.

Зважаючи на зазначене та враховуючи, що позов було пред'явлено Є.Г.В. у своїх інтересах та інтересах неповнолітньої дочки Є.С.О., а заявник Н.О.М. не брала участі у справі, то апеляційний суд дійшов передчасного висновку про те, що остання як законний представник неповнолітньої онуки має право на звернення до суду із заявою про перегляд у зв'язку з нововиявленими обставинами судового рішення.

Крім того, вважаючи, що рішенням Київського районного суду м. Одеси від 03 квітня 2013 р. у справі № 520/3723/13-ц встановлені обставини, які відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 362 ЦПК України є підставою для перегляду рішення Приморського районного суду м. Одеси від 31 травня 2012 р. у зв'язку з нововиявленими обставинами, апеляційний суд не звернув уваги на наступне.

Згідно з п. 1 ч. 2 ст. 361 ЦПК України підставами для перегляду рішення, ухвали суду чи судового наказу у зв'язку з нововиявленими обставинами є істотні для справи обставини, що не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи.

За змістом вказаної норми права нововиявлені обставини — це юридичні факти, які мають істотне значення для розгляду справи та існували на час розгляду справи, але не були і не могли бути відомі заявнику, а також обставини, які виникли після набрання судовим рішенням законної сили та віднесені законом до нововиявлених обставин (частина друга статті 361 ЦПК України).

Необхідними умовами нововиявлених обставин, визначених п. 1, 2 ч. 2 ст. 361 ЦПК України, є те, що вони існували на час розгляду справи; ці обставини не могли бути відомі заявникові на час розгляду справи; вони входять до предмета доказування у справі та можуть вплинути на висновки суду про права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі.

Нововиявлені обставини мають підтверджуватися фактичними даними (доказами), що в установленому порядку спростовують факти, покладені в

основу судового рішення. Суд має право скасувати судові рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами лише за умови, що ці обставини можуть вплинути на юридичну оцінку обставин, здійснену судом у судовому рішенні, що переглядається.

При вирішенні питання про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами суд має виходити з визначених ч. 2 ст. 361 ЦПК України підстав, перелік яких є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає, та дотримання заявником умов, що містяться в ст. ст. 362, 364 ЦПК України.

Направляючи справу до суду першої інстанції для продовження розгляду заяви Н.О.М. про перегляд рішення Приморського районного суду м. Одеси від 31 травня 2012 р. у зв'язку з нововиявленими обставинами, апеляційний суд виходив із того, що рішенням Київського районного суду м. Одеси від 03 квітня 2013 р. у справі № 520/3723/13-ц встановлені обставини вибуття Є.О.Є. з листопада 2002 р. на постійне місце проживання в жиле приміщення, розташоване за іншою адресою. Саме за цією адресою Є.О.Є. в 2003 році створив сім'ю, у якій народилася дочка Є.С.О., з якою він проживає в указаній квартирі з дня її народження — 31 березня 2003 р. і до цього часу. Таке підтверджує факт проживання неповнолітньої Є.С.О. у вказаній квартирі на момент передачі цієї квартири в іпотеку за іпотечним договором від 28 липня 2008 р., що згідно зі ст. 177 СК України та ст. 17 Закону України від 26 квітня 2001 року № 2402-III «Про охорону дитинства» є порушенням права неповнолітньої дитини на житло.

У той же час апеляційним судом належним чином не було перевірено, чи є наведені заявником обставини нововиявленими у розумінні ст. 361 ЦПК України, з огляду на те що вказаного рішення на момент ухвалення 31 травня 2012 р. судового рішення, про перегляд якого подано заяву, не існувало, а встановлені у ньому обставини ґрунтуються на нових доказах, які не були предметом дослідження у справі, яка переглядається.

Порушення апеляційним судом при розгляді справи норм процесуального права (ст. ст. 10, 60, 179 ЦПК України) унеможливили встановлення фактичних обставин, що мають значення для її правильного вирішення, тому постановлена у справі ухвала апеляційного суду не може вважатись законною і обґрунтованою та в силу ст. 338 ЦПК України підлягає скасуванню із передачею справи на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Керуючись ст. ст. 336, 338 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу Публічного акціонерного товариства «Укрсоцбанк» задовольнити частково.

Ухвалу апеляційного суду Одеської області від 20 січня 2015 р. скасувати, справу передати на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Відповідно до ст. 512 ЦК кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок передання ним своїх прав іншій особі за правомочинном (відступлення права вимоги), а згідно зі ст. 514 цього Кодексу до нового кредитора переходять права первісного кредитора у зобов'язанні в обсязі і на умовах, що існували на момент переходу цих прав.

Разом із тим за положеннями статей 516, 517 ЦК заміна кредитора у зобов'язанні здійснюється без згоди боржника, якщо інше не встановлено договором або законом. Якщо боржник не був письмово повідомлений про заміну кредитора у зобов'язанні, новий кредитор несе ризик настання несприятливих для нього наслідків. У такому разі виконання боржником свого обов'язку первісному кредиторіві є належним виконанням. Боржник має право не виконувати свого обов'язку новому кредиторіві до надання боржникові доказів переходу до нового кредитора прав у зобов'язанні.

Таким чином, наслідками неповідомлення боржника є відповідальність нового кредитора за ризик настання несприятливих для нього наслідків і визнання виконання боржником зобов'язання первісному кредиторіві належним.

При цьому неповідомлення боржника про заміну кредитора не тягне за собою відмову у позові новому кредиторіві, а може впливати на визначення розміру боргу перед новим кредиторіві у разі проведення виконання обов'язку попередньому або ж свідчити про прострочення кредитора (статті 516, 613 ЦК). Тобто факт неповідомлення боржника про уступку права вимоги новому кредиторіві за умови невиконання боржником грошового зобов'язання у повному обсязі не є підставою для звільнення боржника від виконання зобов'язань взагалі.

При цьому передання предмета застави на відповідальне зберігання кредитора не позбавляє заставодавця права власності на предмет застави та не звільняє від виконання умов кредитного договору.

Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 13 травня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши у судовому засіданні справу за позовом товариства з обмеженою відповідальністю «Вердикт Фінанс» до О.М.А. про звернення стягнення на предмет застави шляхом його продажу від імені боржника, за касаційною скаргою товариства з обмеженою відповідальністю «Вердикт Фінанс» на рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 20 серпня 2014 р. та ухвалу апеляційного суду м. Києва від 17 грудня 2014 р.,

в с т а н о в и л а :

У березні 2014 р. товариство з обмеженою відповідальністю «Вердикт Фінанс» (далі — ТОВ «Вердикт Фінанс») звернулося до суду з позовом до О.М.А., у якому просило в рахунок погашення заборгованості за договором надання кредиту та заставу транспортного засобу від 27 червня 2007 р., яка станом на 27 листопада 2013 р. становить 311 476 грн 36 коп., звернути стягнення на предмет застави — автомобіль «Chevrolet Aveo», 2007 року випуску, посилаючись на неналежне виконання відповідачем взятих на себе зобов'язань.

Рішенням Дніпровського районного суду м. Києва від 20 серпня 2014 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду м. Києва від 17 грудня 2014 р., в позові відмовлено.

У касаційній скарзі ТОВ «Вердикт Фінанс» просить скасувати рішення суду першої інстанції та ухвалу апеляційного суду, мотивуючи свої вимоги порушенням судами норм процесуального права та неправильним застосуванням норм матеріального права, і направити справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

Вивчивши матеріали справи, перевіrivши доводи касаційної скарги, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вважає, що касаційна скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

Згідно з ч. 2 ст. 324 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Відповідно до ст. ст. 213, 214 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим. Під час ухвалення рішення суд вирішує, зокрема, такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин; 5) чи слід позов задовольнити або в позові відмовити; 6) як розподілити між сторонами судові витрати.

Зазначеним вимогам закону рішення судів першої та апеляційної інстанцій у повній мірі не відповідають.

Судами встановлено, що 27 червня 2007 р. між О.М.А. та акціонерним комерційним інноваційним банком «УкрСиббанк» (далі – АКІБ «УкрСиббанк») укладено договір про надання кредиту та заставу транспортного засобу, згідно з умовами якого О.М.А. отримала споживчий кредит на придбання автомобіля у розмірі 21 029 доларів США зі сплатою 12,5 % річних за користування кредитом строком до 27 червня 2014 року.

Згідно з п. 2.1 розділу 2 договору про надання кредиту та заставу транспортного засобу з метою забезпечення виконання усіх грошових зобов'язань позичальника за цим договором в повному обсязі позичальник передав, а банк прийняв у заставу рухоме майно – автомобіль «Chevrolet Aveo», 2007 року випуску.

Згідно з розділом 8 вказаного договору у випадках невиконання або неналежного виконання позичальником зобов'язань за цим договором та/або «кредитним договором» банк має право здійснити звернення стягнення на предмет застави.

Відповідно до акта прийому-передачі від 24 грудня 2008 р. О.М.А. передала, а АКІБ «УкрСиббанк» прийняло на відповідальне зберігання предмет застави, а саме: автомобіль «Chevrolet Aveo», 2007 року випуску, та ключі від автомобіля.

У 2009 році назва банку АКІБ «УкрСиббанк» змінена на публічне акціонерне товариство «УкрСиббанк» (далі – ПАТ «УкрСиббанк»).

20 квітня 2012 р. між ПАТ «УкрСиббанк» та товариством з обмеженою відповідальністю «Кредекс Фінанс» (далі – ТОВ «Кредекс Фінанс») укладено договір факторингу № 05/12, відповідно до умов якого ПАТ «УкрСиббанк» відступило на користь ТОВ «Кредекс Фінанс» право вимоги за договором про надання споживчого кредиту та заставу транспортного засобу від 27 червня 2007 р., укладеного з О.М.А.

У свою чергу ТОВ «Кредекс Фінанс» уклало із ТОВ «Вердикт Фінанс» договір факторингу від 20 квітня 2012 р. № 05/12-КВ, відповідно до умов якого відступило ТОВ «Вердикт Фінанс» права вимоги за спірним договором.

У зв'язку з неналежним виконанням О.М.А. взятих на себе зобов'язань у неї виникла заборгованість перед банком, яка станом на 27 листопада 2013 р. становить 311 476 грн 36 коп., з яких: 141 618 грн 04 коп. — заборгованість за кредитом; 99 405 грн 75 коп. — заборгованість за процентами на дату відступлення права вимоги за спірним договором; 28 864 грн 51 коп. — заборгованість за процентами на дату звернення до суду; 37 339 грн 46 коп. — пеня та 4 248 грн 60 коп. — три проценти річних від простроченої суми.

Ухвалюючи оскаржуване рішення, суд першої інстанції, з висновками якого погодився й суд апеляційної інстанції, виходив із недоведеності факту передачі позивачу прав вимоги за договором кредиту та застави. Також суди дійшли висновку про безпідставність позову, виходячи з того, що позивач не повідомив О.М.А. про нового кредитора, а предмет застави ще з 2008 року знаходиться у первісного кредитора, тобто позичальник спірним автомобілем вже не володіє.

Проте погодитися з такими висновками судів попередніх інстанцій не можна, оскільки суди дійшли їх з порушенням норм процесуального права.

Згідно зі ст. 1054 ЦК України за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірах та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти.

Відповідно до ст. 512 ЦК України кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок передання ним своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги), а згідно зі ст. 514 вказаного Кодексу до нового кредитора переходять права первісного кредитора у зобов'язанні в обсязі і на умовах, що існували на момент переходу цих прав.

Таким чином, до ТОВ «Вердикт Фінанс» перейшли всі права ПАТ «УкрСиббанк» щодо права вимоги до відповідача за кредитним договором та договором застави.

Разом з тим за положеннями ст. ст. 516, 517 ЦК України заміна кредитора у зобов'язанні здійснюється без згоди боржника, якщо інше не встановлено договором або законом. Якщо боржник не був письмово повідомлений про заміну кредитора у зобов'язанні, новий кредитор несе ризик настання несприятливих для нього наслідків. У цьому разі виконання боржником свого обов'язку первісному кредиторіві є належним виконанням. Боржник

має право не виконувати свого обов'язку новому кредиторіві до надання боржникові доказів переходу до нового кредитора прав у зобов'язанні.

Таким чином, наслідками неповідомлення боржника є відповідальність нового кредитора за ризик настання несприятливих для нього наслідків і визнання виконання боржником зобов'язання первинному кредитору належним.

При цьому неповідомлення боржника про заміну кредитора не тягне за собою відмову у позові новому кредитору, а може впливати на визначення розміру боргу перед новим кредитором у випадку проведення виконання попередньому або ж свідчити про прострочення кредитора (ст. ст. 516, 613 ЦК України). Тобто факт неповідомлення боржника про уступку права вимоги новому кредитору за умови невиконання боржником грошового зобов'язання у повному обсязі не є підставою для звільнення боржника від виконання зобов'язань взагалі.

З матеріалів справи вбачається, що 20 квітня 2012 р. між ТОВ «Кредекс Фінанс» та ТОВ «Вердикт Фінанс» укладено договір факторингу № 05/12-КВ, на підставі якого 14 жовтня 2013 р. до Державного реєстру обтяжень рухомого майна внесено зміни про обтяжувача.

Встановивши відсутність належного підтвердження відступлення права вимоги, суди попередніх інстанцій не звернули уваги на те, що на підтвердження переходу прав вимоги за спірним договором позивачем надано договори відступлення права вимоги та додатки до них, які прошиті та скріплені печаткою підприємства.

Ураховуючи викладене, не є безспірним висновок судів про недоведеність ТОВ «Вердикт Фінанс» факту набуття ним прав кредитора та заставодержателя за кредитним договором та договором застави, укладеним 27 червня 2007 року між ПАТ «УкрСиббанк» та О.М.А.

Також суди першої та апеляційної інстанцій не звернули увагу на те, що позичальник не виконує умови кредитного договору ні первинному, ні новому кредитору, та дійшли передчасного висновку про відмову в позові, оскільки порушене право кредитора фактично залишилось незахищеним, при тому, що О.М.А., заперечуючи проти визначеного позивачем розміру заборгованості, свого розрахунку заборгованості та доказів на його підтвердження не надала.

Крім того, за змістом ч. ч. 1, 2 ст. 20 Закону України «Про заставу», ст. 589 ЦК України заставодержатель набуває право звернення стягнення на предмет застави в разі невиконання зобов'язання, забезпеченого заставою, а також у разі, якщо в момент настання терміну виконання зобов'язання,

забезпеченого заставою, воно не буде виконано, якщо інше не передбачено законом чи договором.

Відповідно до ч. ч. 1, 2 ст. 590 ЦК України звернення стягнення на предмет застави здійснюється за рішенням суду, якщо інше не встановлено договором або законом. Заставодержатель набуває право звернення стягнення на предмет застави в разі, коли зобов'язання не буде виконано у встановлений строк (термін), якщо інше не встановлено договором або законом.

Вирішуючи спір, суди першої та апеляційної інстанцій у порушення вимог ст. ст. 212–214, 303, 315 ЦК України на зазначені положення закону уваги не звернули та не врахували, що передача О.М.А. спірного транспортного засобу на відповідальне зберігання ПАТ «УкрСиббанк» не позбавляє заставодавця права власності на предмет застави та не звільняє її від виконання умов кредитного договору.

Також судами попередніх інстанцій не надано належної оцінки тому, що ПАТ «УкрСиббанк» зверталось до О.М.А. про стягнення заборгованості за зазначеним вище кредитним договором, що може вплинути на правильність розрахунку розміру заборгованості.

Крім того, ст. 949 ЦК України передбачено обов'язок зберігача повернути поклажодавцеві річ, яка була передана на зберігання, або відповідну кількість речей такого самого роду та такої самої якості.

Як вбачається з матеріалів справи предмет застави не знаходиться у користуванні боржника у зв'язку з передачею його на відповідальне зберігання ПАТ «УкрСиббанк». Отже, у порушення п. 2 ч. 6 ст. 130 ЦПК України судом першої інстанції не вирішено питання про залучення до участі в справі банку.

Відповідно до ч. 2 ст. 338 ЦПК України підставою для скасування судових рішень судів першої та (або) апеляційної інстанцій і направлення справи на новий судовий розгляд є порушення судом процесуального права, що унеможливили встановлення фактичних обставин, що мають значення для правильного вирішення справи.

Ураховуючи, що фактичні обставини, які мають значення для правильного вирішення справи, повністю не встановлені, судові рішення не відповідають вимогам ст. 213 ЦПК України щодо законності й обґрунтованості, зазначені вище порушення призвели до неправильного вирішення спору, що в силу ст. 338 ЦПК України є підставою для їх скасування із передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись ст. ст. 336, 338, 345 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а :

Касаційну скаргу товариства з обмеженою відповідальністю «Вердикт Фінанс» задовольнити.

Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 20 серпня 2014 р. та ухвалу апеляційного суду м. Києва від 17 грудня 2014 року скасувати, справу направити на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

За правилами ч. 1 ст. 401 ЦК право користування чужим майном (сервітут) може бути встановлене щодо земельної ділянки, інших природних ресурсів (земельний сервітут) або іншого нерухомого майна для задоволення потреб інших осіб, які не можуть бути задоволені іншим способом.

Сервітут може бути встановлений договором, законом, заповітом або рішенням суду (ч. 1 ст. 402 ЦК).

Відповідно до ч. 1 ст. 404 ЦК право користування чужою земельною ділянкою або іншим нерухомим майном полягає у можливості проходу, проїзду через чужу земельну ділянку, прокладанні та експлуатації ліній електропередач, зв'язку і трубопроводів, забезпеченні водопостачання, меліорації тощо.

Разом із тим ч. 6 ст. 403 ЦК встановлено, що сервітут зберігає чинність у разі переходу до інших осіб права власності на майно, щодо якого він встановлений.

Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 13 травня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом Тернопільського колективного творчо-виробничого підприємства «Тернопільархпроект», Тернопільської обласної організації Національної спілки архітекторів України до Д.В.К. про усунення перешкод у користуванні майном та за зустрічним позовом Д.В.К. до

Тернопільського колективного творчо-виробничого підприємства «Тернопільархпроект», Тернопільської обласної організації Національної спілки архітекторів України про припинення сервітуту, за касаційною скаргою Тернопільського колективного творчо-виробничого підприємства «Тернопільархпроект», Тернопільської обласної організації Національної спілки архітекторів України на рішення апеляційного суду Тернопільської області від 05 січня 2015 р.,

в с т а н о в и л а:

У вересні 2014 р. Тернопільське колективне творчо-виробниче підприємство «Тернопільархпроект» (далі – ТКТВП «Тернопільархпроект»), Тернопільська обласна організація Національної спілки архітекторів України (далі – ТООНСА України) звернулися до суду з позовом до Д.В.К. про усунення перешкод у користуванні майном.

Позовні вимоги мотивували тим, що рішенням господарського суду Тернопільської області від 13 серпня 2013 р., яке набрало законної сили, задоволено частково їх позов до ТОВ «Агенція «Тернопіль-Медіа» й встановлено платний сервітут щодо приміщення по вулиці у місті Тернополі, позначеного в інвентарній справі № 33, та надано право вільного проходу через вказане приміщення протягом двох років.

Згідно договору купівлі-продажу від 02 грудня 2013 р. власником приміщення щодо якого встановлено сервітут, став відповідач Д.В.К., який ігнорує встановлений сервітут, відмовляється надавати доступ до вищевказаного приміщення, й на письмові звернення позивачів не реагує.

Д.В.К. заперечуючи проти позову, звернувся до суду із зустрічним позовом про припинення сервітуту, посилаючись на те, що з набуттям ним права власності на спірне приміщення припинилася обставина, яка була підставою для встановлення сервітуту.

Рішенням Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 24 листопада 2014 р. первісний позов задоволено.

Зобов'язано Д.В.К. усунути перешкоди у вільному проході ТКТВП «Тернопільархпроект» та ТООНСА України через приміщення по вулиці, позначене в інвентарній справі № 33, на умовах встановленого судовим рішенням сервітуту.

У задоволенні зустрічного позову відмовлено.

Вирішено питання про судові витрати.

Рішенням апеляційного суду Тернопільської області від 05 січня 2015 р. зазначене рішення міськрайонного суду скасовано й ухвалено нове, яким у

задоволенні позову ТКТВП «Тернопільархпроект» та ТООНСА України відмовлено, зустрічні вимоги Д.В.К. задоволено.

Припинено сервітут щодо приміщення, позначеного в інвентарній справі № 33, встановлений рішенням господарського суду Тернопільської області від 13 серпня 2013 р.

У касаційній скарзі ТКТВП «Тернопільархпроект» та ТООНСА України просять рішення апеляційного суду скасувати, посилаючись на неправильне застосування судом норм матеріального права та порушення норм процесуального права, і залишити в силі рішення суду першої інстанції, що було помилково скасовано.

Касаційна скарга підлягає задоволенню з наступних підстав.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції та відмовляючи в задоволенні первісного позову й задовольняючи зустрічний позов, суд апеляційної інстанції виходив з наявності обставин, які мають істотне значення, для припинення сервітуту, який обмежує права нового власника майна.

Проте з таким висновком суду апеляційної інстанції погодитися не можна.

Відповідно до ст. ст. 213, 214 ЦПК України рішення повинно бути законним і обґрунтованим та вирішувати питання: чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, якими доказами вони підтверджуються; чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Рішення апеляційного суду таким вимогам закону не відповідає.

Судом встановлено, що рішенням господарського суду Тернопільської області від 13 серпня 2013 р., залишеним без змін постановою Львівського апеляційного господарського суду від 17 червня 2014 р., частково задоволено позов ТКТВП «Тернопільархпроект» та ТООНСА України до ТОВ «Агенція «Тернопіль-Медіа» про встановлення сервітуту. Встановлено ТКТВП «Тернопільархпроект» та ТООНСА України платний, в розмірі 50 грн в місяць, сервітут щодо приміщення, позначеного в інвентарній справі № 33, та надано право вільного проходу через вказане приміщення протягом двох років.

Постановою Вищого господарського суду України від 08 жовтня 2014 р. касаційну скаргу Д.В.К. залишено без задоволення, рішення господарського суду Тернопільської області від 13 серпня 2013 р. та постанову Львівського апеляційного господарського суду від 17 червня 2014 р. — без змін.

02 грудня 2013 р. між ТОВ «Агенція «Тернопіль-Медіа» та Д.В.К. було укладено договір купівлі-продажу 15/100 частин приміщення, а саме 65-33 кабінет, загальною площею 41,0 кв. м.

За правилами ч. 1 ст. 401 ЦК право користування чужим майном (сервітут) може бути встановлене щодо земельної ділянки, інших природних ресурсів (земельний сервітут) або іншого нерухомого майна для задоволення потреб інших осіб, які не можуть бути задоволені іншим способом.

Сервітут може бути встановлений договором, законом, заповітом або рішенням суду (ч. 1 ст. 402 ЦК України).

Згідно ч. ч. 1, 2, ст. 403 ЦК України сервітут визначає обсяг прав щодо користування особою чужим майном. Сервітут може бути встановлений на певний строк або без визначення строку.

Відповідно ч. 1 ст. 404 ЦК України право користування чужою земельною ділянкою або іншим нерухомим майном полягає у можливості проходу, проїзду через чужу земельну ділянку, прокладання та експлуатації ліній електропередачі, зв'язку і трубопроводів, забезпечення водопостачання, меліорації тощо.

Статтею 406 ЦК України визначені підстави припинення сервітуту, зокрема Сервітут може бути припинений за рішенням суду на вимогу власника майна за наявності обставин, які мають істотне значення.

Разом з тим, ч. 6 ст. 403 ЦК України встановлено, що сервітут зберігає чинність у разі переходу до інших осіб права власності на майно, щодо якого він встановлений.

Частиною 3 ст. 10 ЦПК України передбачено, що кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків встановлених законом.

Згідно ч. 3 ст. 61 ЦПК України обставини, встановлені судовим рішенням у цивільній, господарській або адміністративній справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді інших справ, у яких беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини.

Рішенням господарського суду Тернопільської області від 13 серпня 2013 року встановлено, що в процесі здійснення приватизації спірних приміщень комунальної власності змінилося їх функціональне призначення та порушено планувальні зв'язки, передбачені проектною документацією, що призвело до погіршення умов експлуатації всіх приміщень. Так, у викуплені ТОВ «Агенція «Тернопіль-Медіа» приміщення увійшло приміщення № 27 (в інвентарній справі № 33) площею 41,0 кв. м, яке перекрито товариством, що призвело до перекриття єдиного можливого доступу з приміщень

№ № 21, 24 до приміщень № № 4, 5, 6, 7, 8, 32. Експертом встановлено, що задовольнити вимоги позивачів, відповідно до чинних Державних будівельних норм, іншим способом ніж встановлення сервітуту на приміщення № 27 (33) не вбачається.

Таким чином, установивши, що лише встановлення сервітуту щодо одного з приміщень, позначеного в інвентарній справі № 33, надає позивачам можливість користуватися належним їм приміщенням, суд першої інстанції дійшов вірного й обґрунтованого висновку про наявність правових підстав для задоволення первісного позову й відсутність таких для задоволення зустрічних вимог, оскільки сервітут зберігає чинність у разі переходу до інших осіб права власності на майно, щодо якого він встановлений.

Також судом першої інстанції правильно зазначено про те, що відповідач Д.В.К., купуючи спірне приміщення достовірно знав про наявність встановленого щодо нього сервітуту, істотних обставин, які є підставою припинення сервітуту ним не зазначено.

До таких висновків суд першої інстанції дійшов на підставі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилались як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених доказами, дослідженими в судовому засіданні.

Висновки суду узгоджується з матеріалами справи та відповідають вимогам матеріального та процесуального права.

Апеляційний суд на порушення вимог ст. ст. 303, 304, 316 ЦПК України зазначені положення закону та обставини справи не врахував й помилково скасував рішення районного суду.

Отже, безпідставно скасувавши законне й обґрунтоване рішення суду першої інстанції, апеляційний суд припустився помилки в застосуванні процесуального та матеріального закону.

Ураховуючи те, що апеляційним судом помилково скасовано рішення суду першої інстанції, ухвалене згідно із законом, рішення апеляційного суду на підставі ст. 339 ЦПК України підлягає скасуванню із залишенням у силі рішення суду першої інстанції.

Керуючись ст. 336, 339, 345 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а :

Касаційну скаргу Тернопільського колективного творчо-виробничого підприємства «Тернопільархпроект», Тернопільської обласної організації Національної спілки архітекторів України задовольнити.

Рішення апеляційного суду Тернопільської області від 05 січня 2015 р. скасувати, залишивши в силі рішення Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 24 листопада 2014 р.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Керуючись змістом ч. 1 п. 3 ст. 40 КЗпП України, для звільнення працівника за систематичне порушення трудової дисципліни необхідно встановити факт вчинення ним конкретного дисциплінарного проступку, тобто допущення невиконання або неналежного виконання трудових обов'язків, щоб це невиконання або неналежне виконання трудових обов'язків було протиправним та винним і мало систематичний характер, а за попередні порушення трудової дисципліни (одне чи декілька) до працівника застосовувались заходи дисциплінарного чи громадського стягнення з додержанням порядку їх застосування, але вони не дали позитивних наслідків і працівник знову вчинив дисциплінарний проступок.

Систематичним порушенням трудової дисципліни вважається порушення, вчинене працівником, який і раніше порушував трудову дисципліну, за що притягувався по дисциплінарної відповідальності, та порушив її знову.

Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 20 травня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом П.Ю.Ю. до Верховинської центральної районної лікарні, третя особа — виконуючий обов'язки головного лікаря Верховинської центральної районної лікарні І.М.Д., про скасування наказів, стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу та відшкодування моральної шкоди, за касаційною скаргою П.Ю.Ю. на рішення Верховинського районного суду Івано-Франківської області від 26 листопада 2014 р. та ухвалу апеляційного суду Івано-Франківської області від 13 січня 2015 р.,

В С Т А Н О В И Л А :

У серпні 2014 р. П.Ю.Ю. звернувся до суду з даним позовом, зазначивши на його обґрунтування, що наказом від 01 лютого 1995 р. № 17 він призначений на посаду водія Верховинської центральної районної лікарні (далі — Верховинська ЦРЛ), а наказом від 18 жовтня 1999 року № 168 — завідуючого господарством.

Наказом від 29 липня 2014 р. № 86 йому оголошено догану за нестачу матеріалів на суму 1 476 гривень 50 копійок, виявлену в результаті проведеної інвентаризації основних засобів по Верховинській ЦРЛ за період червня-липня 2014 року.

Наказом від 01 серпня 2014 р. № 92 в. о. головного лікаря Верховинської ЦРЛ його звільнено з роботи на підставі п. 3 ст. 40 КЗпП України за систематичне, неналежне виконання службових обов'язків. Підставою для звільнення стала відсутність на робочому місці протягом трьох годин 29 липня 2014 р.

Вважає накази незаконними, оскільки жодних порушень трудової дисципліни він не допускав, притягнення до дисциплінарної відповідальності відбулось всупереч положенням ч. 2 ст. 252 КЗпП України без згоди профспілкового комітету, наказ про звільнення довели до його відома 04 серпня 2014 р., у зв'язку із чим просив скасувати накази про притягнення до дисциплінарної відповідальності у вигляді догани та звільнення, поновити його на посаді завідуючого господарством, стягнути з відповідача середній заробіток за час вимушеного прогулу, починаючи з 01 серпня 2014 р. по дату ухвалення рішення з розрахунку 78 гривень 10 копійок заробітної плати за робочий день та відшкодувати моральну шкоду у розмірі 15 000 гривень.

Рішенням Верховинського районного суду Івано-Франківської області від 26 листопада 2014 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Івано-Франківської області від 13 січня 2015 р., у задоволенні позову відмовлено.

У касаційній скарзі П.Ю.Ю. просить скасувати рішення суду першої інстанції та ухвалу апеляційного суду і ухвалити нове рішення, яким задовольнити позовні вимоги, мотивуючи свою вимогу порушенням судами норм процесуального права та неправильним застосуванням норм матеріального права.

Заслухавши суддю-доповідача, перевіrivши доводи касаційної скарги, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вважає, що касаційна скарга підлягає частковому задоволенню, виходячи з наступного.

Ухвалюючи рішення, суд першої інстанції, з висновком якого погодився й апеляційний суд, виходив з того, що позивач, будучи матеріально-відповідальною особою, допустив неналежне зберігання майна, що призвело до нестачі основних засобів Верховинської ЦРЛ, у зв'язку із чим був притягнутий до дисциплінарної відповідальності у вигляді догани, після оголошення якої допустив порушення трудової дисципліни, яке полягало у відсутності без поважних причин на робочому місці більше трьох годин протягом робочого дня.

Встановивши систематичне невиконання позивачем трудових обов'язків, покладених на нього трудовим договором та правилами внутрішнього трудового розпорядку, протягом червня–липня 2014 року, а також дотримання відповідачем положень трудового законодавства щодо порядку застосування до позивача дисциплінарних стягнень, суди дійшли висновку про відсутність правових підстав для задоволення позову.

Проте з такими висновками судів погодитись не можна.

За вимогами статей 213, 214 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Рішення є законним тоді, коли суд, виконавши всі вимоги цивільного процесуального законодавства і всебічно перевіривши обставини, вирішив справу відповідно до норм матеріального права, що підлягають застосуванню до даних правовідносин, а за їх відсутності — на підставі закону, що регулює подібні відносини, або керуючись загальними засадами і змістом законодавства України.

Обґрунтованим визнається рішення, у якому повно відображені обставини, що мають значення для даної справи, висновки суду про встановлені обставини і правові наслідки є вичерпними, відповідають дійсності і підтверджуються достовірними доказами, дослідженими в судовому засіданні.

При ухваленні рішення суд зобов'язаний з'ясувати питання, зокрема, щодо: наявності обставин (фактів), якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та навести докази на їх підтвердження; наявності інших фактичних даних, які мають значення для вирішення справи; правовідносин, зумовлених встановленими фактами. У рішенні суду обов'язково повинні бути зазначені встановлені судом факти і відповідні їм правовідносини.

Указаних вимог судами не дотримано.

Як вбачається з матеріалів справи, наказом від 01 лютого 1995 року № 17 позивач призначений на посаду водія Верховинської ЦРЛ, а наказом від 18 жовтня 1999 року № 168 — завідуючого господарством.

Згідно з договором про матеріальну відповідальність (без номера і дати), укладеним між Верховинською ЦРЛ та П.Ю.Ю., останній прийняв на себе повну матеріальну відповідальність за весь переданий йому інвентар.

24 липня 2014 року наказом Верховинської ЦРЛ № 84 створено та затверджено інвентаризаційну комісію для проведення позачергової інвентаризації матеріальних цінностей, закріплених за завідувачем господарства П.Ю.Ю.

За результатами перевірки виявлено нестачу матеріалів на суму 1 476 гривень 50 копійок, неналежне зберігання майна та недбале ставлення до матеріальних цінностей лікарні та встановлено, що стан приміщень не відповідає жодним нормам для зберігання матеріальних цінностей, у зв'язку із чим наказом від 29 липня 2014 року № 86 йому оголошено догану та доручено головному бухгалтеру провести утримання коштів із заробітної плати матеріально-відповідальної особи відповідно до чинного законодавства.

Статтею 148 КЗпП України передбачено, що дисциплінарне стягнення застосовується безпосередньо за виявлення проступку. Виявлення проступку означає не лише виявлення факту (події), а й визначення працівника, що порушив трудові обов'язки, характеру порушення, шкідливих наслідків, причинного зв'язку між правопорушенням і шкідливими наслідками, вини працівника.

Дійшовши висновку про неналежне зберігання майна, суд першої інстанції не з'ясував обставин написання доповідної на ім'я головного лікаря Верховинської ЦРЛ від 10 грудня 2013 року про факт викрадення лікарняного інструмента, про що було повідомлено правоохоронні органи, чи пов'язаний цей факт з нестачею матеріальних цінностей, виявлених у липні 2014 року, а також наявність вини позивача у такій нестачі, а лише констатував правомірність застосування такого стягнення, що є порушенням вимог ст. 212 ЦПК України.

З урахуванням наявної догани наказом від 01 серпня 2014 року № 92 за погодженням з профспілковим комітетом П.Ю.Ю. звільнено з посади завідуючого господарством Верховинської ЦРЛ відповідно до п. 3 ст. 40 КЗпП України за систематичне, неналежне виконання службових обов'язків.

Відповідно до ч. 1 п. 3 ст. 40 КЗпП України трудовий договір, укладений на невизначений строк, а також строковий трудовий договір до закінчення строку його чинності можуть бути розірвані власником або уповноваженим ним органом у випадку систематичного невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або

правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника застосовувалися заходи дисциплінарного чи громадського стягнення.

Виходячи зі змісту даної норми для звільнення працівника за систематичне порушення трудової дисципліни необхідно, щоб він вчинив конкретний дисциплінарний проступок, тобто допустив невиконання або неналежне виконання трудових обов'язків, щоб це невиконання або неналежне виконання трудових обов'язків було протиправним та винним і носило систематичний характер, а за попередні порушення трудової дисципліни (одне чи декілька) до працівника застосовувались заходи дисциплінарного чи громадського стягнення з додержанням порядку їх застосування, але вони не дали позитивних наслідків і працівник знову вчинив дисциплінарний проступок.

Систематичним порушенням трудової дисципліни вважається порушення, вчинене працівником, який і раніше порушував трудову дисципліну, за що притягувався по дисциплінарної відповідальності та порушив її знову.

Як роз'яснено у п. 22 постанови Пленуму Верховного Суду України від 06 листопада 1992 року № 9 «Про практику розгляду судами трудових спорів» (із змінами), у справах про поновлення на роботі осіб, звільнених за порушення трудової дисципліни, судам необхідно з'ясувати, в чому конкретно проявилось порушення, що стало приводом до звільнення, чи могло воно бути підставою для розірвання трудового договору за пунктами 3, 4, 7, 8 ст. 40 п. 1 ст. 41 КЗпП, чи додержані власником або уповноваженим ним органом передбачені статтями 147(1), 148, 149 КЗпП правила і порядок застосування дисциплінарних стягнень, зокрема, чи не закінчився встановлений для цього строк, чи застосовувалось вже за цей проступок дисциплінарне стягнення, чи враховувались при звільненні ступінь тяжкості вчиненого проступку і заподіяна ним шкода, обставини, за яких вчинено проступок, і попередня робота працівника.

Отже, виходячи зі змісту заявлених позовних вимог та вимог ч. 1 п. 3 ст. 40 КЗпП України, юридичні факти, які підлягали встановленню судом відповідно до вимог ст. 214 ЦПК України при вирішенні даного спору, є: чи мав місце дисциплінарний проступок (вина, протиправна поведінка), який став безпосередньо підставою для звільнення працівника; чи передувала його звільненню система порушень, за які до нього з додержанням вимог ст. ст. 147–149 КЗпП України були застосовані дисциплінарні стягнення.

Судами встановлено, що підставою для звільнення стала відсутність позивача на робочому місці 29 липня 2014 року протягом трьох годин під час робочого дня.

Відмовляючи в задоволенні позову, суд першої інстанції вважав доведеним факт відсутності позивача на робочому місці протягом трьох годин 29 липня 2014 року під час робочого дня.

Згідно з п. 4 ч. 1 ст. 40 КЗпП України трудовий договір, укладений на невизначений строк, а також строковий трудовий договір до закінчення строку його чинності можуть бути розірвані власником або уповноваженим ним органом, зокрема, у випадку прогулу (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин.

Для встановлення факту прогулу, тобто факту відсутності особи на робочому місці більше трьох годин протягом робочого дня без поважних причин, суду необхідно з'ясувати поважність причини такої відсутності.

Поважними причинами визнаються такі причини, що виключають вину працівника.

Факт відсутності працівника на робочому місці більше трьох годин протягом робочого дня (прогул) має бути належним чином зафіксований власником або уповноваженим ним органом задля того, аби унеможливити порушення трудових прав працівника та його безпідставне притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Законодавством не визначено перелік обставин, за яких прогул вважається вчиненим з поважних причин, а тому, вирішуючи питання про поважність причин відсутності на роботі працівника, суд повинен виходити з конкретних обставин і враховувати докази, передбачені ст. 57 ЦПК України.

Вирішуючи спір, суд першої інстанції не з'ясував причини відсутності позивача на робочому місці, чи є вони поважними, не перевіряв доводів про перебування позивача у Верховинському РУГУ з приводу крадіжки, яка мала місце 10 грудня 2013 року, та чи пов'язано це з його відсутністю на робочому місці більше трьох годин 29 липня 2014 року, у зв'язку із чим дійшов передчасного висновку про відмову у задоволенні позову.

Перевіряючи законність та обґрунтованість рішення суду першої інстанції, апеляційний суд на вказані порушення уваги не звернув, не надав належної оцінки доводам апеляційної скарги та помилково залишив рішення суду першої інстанції без змін.

За таких обставин рішення суду першої інстанції та ухвала апеляційного суду підлягають скасуванню з підстав, передбачених ст. 338 ЦПК України, з направленням справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись ст. ст. 336, 338 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу П.Ю.Ю. задовольнити частково.

Рішення Верховинського районного суду Івано-Франківської області від 26 листопада 2014 р. та ухвалу апеляційного суду Івано-Франківської області від 13 січня 2015 р. скасувати, справу передати на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Статтею 62 Закону України «Про банки і банківську діяльність» визначений порядок розкриття банківської таємниці. Відповідно до п. 2 ч. 1 цієї статті інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить банківську таємницю, розкривається банками, зокрема, за рішенням суду.

Проаналізувавши зазначену правову норму, можна дійти висновку, що на вимогу відповідних уповноважених державних органів банк вправі надати інформацію, яка містить банківську таємницю, у межах і обсягах, визначених цим та іншими законами, тобто банки надають обмежену законом інформацію.

Відповідно до статей 288, 290 ЦПК заявник має право вимагати розкриття інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичної особи, навівши при цьому обґрунтування необхідності та обставини, за яких вимагається розкрити інформацію, що містить банківську таємницю, щодо особи, із посиланням на положення законів, які визначають відповідні повноваження, або прав та інтересів, які порушено; обсяги (межі розкриття) інформації, яка містить банківську таємницю, щодо особи та мету її використання.

Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 03 червня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши у судовому засіданні справу за заявою Новоград-Волинської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Міндоходів у Житомирській області про розкриття Публічним акціонерним товариством «Промінвестбанк» інформації, яка містить банківську таємницю стосовно

Сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Мрія», за касаційною скаргою Новоград-Волинської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Міндоходів у Житомирській області на рішення Шевченківського районного суду м. Києва від 24 листопада 2014 р. та ухвалу апеляційного суду м. Києва від 18 лютого 2015 р.,

в с т а н о в и л а :

У листопаді 2014 р. представник Новоград-Волинської об'єднаної державної податкової інспекції ГУ Міндоходів у Житомирській області звернувся до Шевченківського районного суду із заявою, в якій просить зобов'язати Публічне акціонерне товариство «Промінвестбанк» (далі — ПАТ «Промінвестбанк») розкрити інформацію, що містить банківську таємницю, відносно клієнта банку — юридичної особи сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Мрія» шляхом надання роздруківки (із зазначенням контрагентів, суми проведеної операції та призначення платежу), ксерокопій документів стосовно відкриття розрахункових рахунків та можливих змін повноважень особи чи уповноважених ним осіб, про рух та обіг коштів на розрахункових рахунках ПАТ «Промінвестбанк» на декількох рахунках товариства за період з 06 квітня 2010 р. по 29 грудня 2011 р.

Заява обґрунтована тим, що Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «Мрія» (далі за текстом — СТОВ «Мрія») 01 березня 2000 р. було зареєстроване Романівською районною державною адміністрацією Житомирської області як суб'єкт підприємницької діяльності — юридична особа. СТОВ «Мрія» є платником податків і зборів, перебуває на обліку в Романівському відділенні Новоград-Волинської ОДПІ.

12 січня 2012 р. працівниками контролюючого органу було здійснено вихід за місцем реєстрації СТОВ «Мрія» у с. Хижинці Романівського району Житомирської області. При цьому було встановлено відсутність СТОВ «Мрія» за вказаною адресою, про що було складено відповідний акт. Відсутність СТОВ «Мрія» за адресою місця знаходження підтверджено і довідкою підрозділу податкової міліції.

16 квітня 2014 р. з ГУ Міндоходів у Житомирській області надійшла інформація про те, що СТОВ «Мрія» входить до складу міжрегіонального конвертаційного центру.

Вивченням звітності СТОВ «Мрія» встановлено, що в 2011 р. підприємство звітувалось про відсутність здійснення фінансово-господарської діяльності. Однак в уточнених податкових розрахунках податкових декларацій з податку на додану вартість за вересень 2011 року СТОВ «Мрія» пока-

зало проведення операцій на суму 8 246 569 грн, в декларації за листопад 2011 року — 8 635 186 грн, за грудень 2011 року — 15 268 937, за січень 2012 року — 8 154 824 грн. Поштову кореспонденцію за адресою місцезнаходження СТОВ «Мрія» ніхто не отримує. Вказані обставини перешкоджають Новоград-Волинській ОДПІ встановити реальність та дійсність проведених операцій.

У зв'язку з вищевикладеним та для належного виконання контролюючим органом покладених на нього державою функцій щодо проведення перевірок суб'єктів підприємницької діяльності на предмет правильності нарахування та своєчасності сплати податків і зборів, виникла необхідність у розкритті банківської таємниці.

Рішенням Шевченківського районного суду м. Києва від 24 листопада 2014 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду м. Києва від 18 лютого 2015 р., у задоволенні позову відмовлено.

У касаційній скарзі Новоград-Волинська об'єднана державна податкова інспекція ГУ Міндоходів у Житомирській області просить скасувати рішення суду першої інстанції та ухвалу апеляційного суду, ухвалити у справі нове рішення, яким позов задовольнити, обґрунтовуючи свої вимоги порушенням судами норм процесуального права та неправильним застосуванням норм матеріального права.

Касаційна скарга заявника підлягає задоволенню частково з наступних підстав.

Залишаючи без змін рішення суду першої інстанції про відмову Новоград-Волинської ОДПІ ГУ Міндоходів у Житомирській області у задоволенні заяви про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, суд апеляційної інстанції погодився з його висновками про те, що заявником не дотримано процедури проведення документальної позапланової виїзної перевірки, визначеної Податковим кодексом України, не надано належних доказів про неможливість вчинення ним дій відповідно до способів реагування, передбачених законодавством.

Проте з такими висновками суду апеляційної інстанції погодитися не можна.

За наслідками розгляду апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції апеляційний суд відповідно до пункту 2 частини першої статті 307 ЦПК України має право скасувати рішення суду першої інстанції і ухвалити рішення по суті позовних вимог.

Перевіряючи законність і обґрунтованість рішення суду в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених в суді першої інстанції, апеляційний

суд досліджує докази, які судом першої інстанції були досліджені з порушенням встановленого порядку або в дослідженні яких було неправомірно відмовлено, а також нові докази, неподання яких до суду було зумовлено поважними причинами.

Судами встановлено, що СТОВ «Мрія» 01 березня 2000 р. було зареєстроване Романівською районною державною адміністрацією Житомирської області як суб'єкт підприємницької діяльності — юридична особа. СТОВ «Мрія» є платником податків і зборів, перебуває на обліку в Романівському відділенні Новоград-Волинської ОДПІ.

12 січня 2012 р. працівниками контролюючого органу було здійснено вихід за місцем реєстрації СТОВ «Мрія» у с. Хижинці Романівського району Житомирської області, де встановлено відсутність СТОВ «Мрія» за вказаною адресою, про що було складено відповідний акт. Відсутність СТОВ «Мрія» за адресою місця знаходження підтверджено і довідкою підрозділу податкової міліції.

Відповідно до статей 288, 290 ЦПК України заявник має право вимагати розкриття інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичної особи, навівши при цьому обґрунтування необхідності та обставини, за яких вимагається розкрити інформацію, що містить банківську таємницю, щодо особи, із зазначенням положень законів, які надають відповідні повноваження, або прав та інтересів, які порушено; обсяги (межі розкриття) інформації, яка містить банківську таємницю, щодо особи та мету її використання.

Згідно з пунктом 12 постанови пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30 вересня 2011 р. № 10 «Про судову практику в цивільних справах про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб» органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (стаття 19 Конституції України). У зв'язку із цим у разі, якщо підставою звернення до суду, зокрема, органу державної податкової служби із заявою про розкриття банківської таємниці, є дії порушника податкового законодавства і стосовно таких дій для цих органів відповідними спеціальними законами передбачений спосіб реагування, то суд не має підстав для задоволення заяви. Винятком є обґрунтовані посилення заявника на неможливість вчинення ним дій відповідно до способів реагування, передбачених зазначеними законами. Зокрема, це можуть бути обґрунтовані посилення з поданням відповідних доказів про те, що особа, щодо якої вимагається розкриття банківської таємниці, не знаходиться за місцем своєї реє-

страції; підтверджена неможливість вручення повідомлення з копією наказу про проведення документальної перевірки тощо.

Відхиляючи доводи, наведені заявником в апеляційній скарзі щодо відсутності СТОВ «Мрія» за її місцезнаходженням, суд апеляційної інстанції не звернув уваги й не надав належної оцінки тому, що згідно з листом ГУ Міндоходів у Житомирській області від 16 квітня 2014 р. СТОВ «Мрія» входить до складу міжрегіонального конвертаційного центру.

Також зазначено, що у 2011 р. підприємство звітувало про відсутність здійснення фінансово-господарської діяльності, однак в уточнених податкових розрахунках податкових декларацій з податку на додану вартість за вересень 2011 р. СТОВ «Мрія» показало проведення операцій на суму 8 246 569 грн, в декларації за листопад 2011 року — 8 635 186 грн, за грудень 2011 року — 15 268 937, січень 2012 р. — 8 154 824 грн. Поштову кореспонденцію за адресою місцезнаходження СТОВ «Мрія» ніхто не отримує.

Статтю 62 Закону України «Про банки і банківську діяльність» визначений порядок розкриття банківської таємниці, відповідно до частини першої якої інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить банківську таємницю, розкривається банками, зокрема: за рішенням суду (пункт 2 частина перша статті 62 Закону).

З аналізу зазначеної правової норми виходить, що на вимогу відповідних уповноважених державних органів банк вправі надати інформацію, яка містить банківську таємницю, у межах і обсягах, визначених цим та іншими законами, тобто банки надають обмежену законом інформацію.

Установлено, що Новоград-Волинська об'єднана державна податкова інспекція ГУ Міндоходів у Житомирській області, звернулася із заявою про розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, в якій відповідно до пунктів 2–5 статті 288 ЦПК України зазначила особу, щодо якої вимагається розкриття інформації, яка містить банківську таємницю; найменування й місцезнаходження банку, який обслуговує цю юридичну особу, щодо якої необхідно розкрити банківську таємницю; обґрунтувала необхідність та обставини, за яких вимагається розкрити інформацію, що містить банківську таємницю, із зазначенням положень законів, які надають відповідні повноваження, а також зазначила обсяги (межі розкриття) інформації, що містить банківську таємницю, щодо особи та мету її використання.

Підставами необхідності розкриття банківської таємниці Новоград-Волинська ОДПІ ГУ Житомирської області зазначила відсутність підприємства за податковою адресою, що унеможливило проведення позапланової документальної виїзної перевірки підприємства, тобто здійснення

податковим органом своїх повноважень, передбачених пунктами 20.1, 20.1.4 статті 20 Податкового кодексу України, по проведенню контрольно-перевірочних заходів для встановлення відсутності або наявності порушень податкового законодавства при складанні податкової звітності та декларуванні до сплати в бюджет податків і зборів, оперативного виявлення порушень податкового законодавства, запобіганню ухиленням від оподаткування та здійсненню ефективного контролю за сплатою податків з боку СТОВ «Мрія».

Отже, судом апеляційної інстанції не спростовано доводи заявника щодо необхідності розкриття інформації, що містить банківську таємницю, не з'ясовано всі обставини у справі, не досліджено докази та не надано їм оцінки.

Оскільки порушення норм матеріального та процесуального права призвело до неправильного вирішення спору і ці порушення допущені судом апеляційної інстанції при розгляді справи, ухвала суду апеляційної інстанції підлягає скасуванню, а справа — передачі на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Керуючись статтями 336, 338, 345 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а :

Касаційну скаргу Новоград-Волинської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Міндоходів у Житомирській області задовольнити частково.

Ухвалу апеляційного суду м. Києва від 18 лютого 2015 р. скасувати, справу передати на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.